

Kraków 3 I 2018 rok

Streszczenie pracy doktorskiej mgr Anny Lichorowicz Wydział Wokalno-Aktorski Akademii Muzycznej w Krakowie

Przedstawiony przeze mnie w pracy doktorskiej temat rozprawy *Struktura melodyczno-narracyjna partii Cesarzowej w operze Richarda Straussa „Die Frau ohne Schatten” w kontekście szczególnych rozwiązań brzmieniowych i kolorystyki głosu sopranowego* jako problem badawczy, jest konsekwencją mojej kariery artystycznej i stanowi niewątpliwie największe osiągnięcie pierwszego sezonu mojej pracy w Operze Wrocławskiej. Zaproszona zostałam do realizacji polskiej premiery wielkiego dzieła Richarda Straussa – *Kobieta bez cienia* w maju 2009 roku. Zaledwie po roku absolutorium dostąpiłam zaszczytu zaśpiewania tytułowej roli Cesarzowej, stając się jedyną polską wykonawczynią tej monumentalnej, dramatycznej partii sopranowej. Proces przygotowywania do scenicznej prezentacji w Opery Wrocławskiej zainspirował mnie do naukowego opracowania szeregu założeń metodologicznych w perspektywie wokalistyki. Pozwoliły mi one optymalnie wykorzystać moje możliwości głosu, w realizacji tej partii. Podstawowym problemem badawczym w pracy będzie analityczne przedstawienie budowy formalnej partii wokalne Cesarzowej w obszarze całego dzieła, w kontekście fragmentów solowych, jak i duetów oraz większych form zespołowych, np. kwartetu. Analizowana przeze mnie badawczo partia będzie poddana wnikliwej interpretacji, polegającej na zastosowaniu metody analityczno-heurystycznej całej partii wokalne dla głosu sopranowego. Pozwoli to na uzyskanie klarownego obrazu złożonej problematyki wykonawczej, z którą spotyka się śpiewaczka, chcąc realizować powyższe dzieło. Metoda analityczna będzie polegała na opisaniu strukturalnej melodycznej partii wokalne oraz jej zależności od bardzo intensywnie nasyconej brzmieniem i kolorystyką orkiestracji występującej w operze, jako podstawie realizacji partii wokalne. Metoda heurystyczna w pracy badawczej pozwoli uwypuklić istotne elementy wykonawcze związane z partią wokalną z wpływem podstawowych założeń harmonicznym i brzmieniowym oraz skomplikowanej orkiestracji w operze *Die Frau ohne Schatten*. W obszarze pracy doktorskiej, szczególnie w rozdziale pt.: *Analityczno-heurystyczna interpretacja partii Cesarzowej w operze Richarda Straussa „Die Frau ohne Schatten”* oraz w kontekście przebiegu formy dzieła scenicznego, na podstawie źródłowego badania wyciągu fortepianowego, pokazana przeze mnie będzie szczególna metoda badawcza, analityczno-heurystyczna, polegająca na ścisłym opisie i interpretacji formalnej budowy partii Cesarzowej w perspektywie całego dzieła, z uwzględnieniem istotnych elementów i czynników formy dzieła muzycznego, wpływającego na taki, a nie inny przebieg melodyczny, rytmiczny, kolorystyczny oraz brzmieniowy partii wokalne Cesarzowej. Dzięki tej metodzie, badawczej, jaką jest wokalistyka, uzyskamy klarowny obraz partii wokalne oraz na sposób opisu naukowego zaproponuję szczegółowe formy rozwiązania wielu problemów wykonawczych w przebiegu tej partii, co może przyczynić się także do uzyskania konkretnej nowej jakości kreowania wokálnego i scenicznego postaci cesarzowej. Za pomocą metody analityczno-heurystycznej, poddam interpretacji następujące części partii wokalne, uwzględniając partie solowe, duety i sceny zbiorowe, tzn.:

Akt I:

- wejście: takt 49 do taktu 63 „Ist mein Liebster dahin”
- takt 65 – scena w tercecie: „Den Talisman...”

- takt 68 do taktu 87 – duet z Amme – „Der Keiser muss versteinen...”
(wyk. sceniczne vide od taktu 83 do taktu 85)

- takt 102 do taktu 107 – wejście: „Mich schaudert”

Akt II:

- takt 23 do taktu 32: „Sind so die Menschen”

- takt 159 do taktu 161: „Sieh, Amme”

- takt 163 do taktu 164: „Dir Barak”

- takt 178 do taktu 190: aria: „Wehe, mein Mann! (vide po 184 do 186)

- takt 221 do taktu 223: scena zbiorowa: „Ich will nicht”

Akt III:

- takt 52 do taktu 63: „Der Kahn will”

- takt 69 do taktu 74: So kennst du”

- takt 89 do taktu 96: aria: „Aus unsern Taten steigt ein Gericht”

- takt 139 do taktu 145: aria: „Vater, bist Du”

- takt 148 do taktu 161: „Jedoch was wird aus ihr?”

- takt 167: „Ich will nicht”

- takt 181 do taktu 188: „Sind dass die Cherubin” – duet z cesarzem

- takt 212 do taktu 231: kwartet: „Nun will Ich jubeln”

Podstawą do naukowego opracowania powyższego problemu badawczego będzie nagranie spektaklu *live* z Opery Wrocławskiej, które poddam analizie formalnej w oparciu o przedstawiony przeze mnie konspekt rozprawy doktorskiej. Mając na uwadze monumentalną formę dzieła oraz czas trwania, z perspektywy powyższej pracy zakładam, że nagranie nie będzie obejmowało całości prezentowanego spektaklu, a dla klarowności przedstawionej przeze mnie problematyki oraz uwypuklenie problemu badawczego, zakładam ewentualność nie wykorzystania nagrania całości dzieła, lecz jedynie poszczególnych jego fragmentów, uwzględniających obecność partii sopranowej Cesarzowej.

Summary

Subject: part of the Empress, Richard Strass, color of the soprano voice, narrative and melodie, gerrman opera.

The subject I have considered in my dissertation is entitled „Narrative and melodic structure of the part of the Empress in the opera „**Die Frau ohne Schatten**” by Richard Strauss in relation to particular sound solutions and the colour of the soprano voice”.As a research thesis the problem is the consequence of my artistic career and it constitutes the best achievement of my first season of work in Wrocław Opera.I was invited to participate in Polish premier of Richard Strauss’s grand work – Die Frau ohne Schatten (May 2009). Only a year after graduation I was honoured to beperforming the leading voice of the Empress, hence becoming the only Polish performer of this both monumental and dramatic soprano part. The process of preparation for the scenic performance of the part in the Opera inspired me to scientifically compile a series of methodological assumptions in view of vocalism. It enabled me to use my vocal abilities optimally in order to accomplish my vocal part. The main research problem in the dissertation will be analytical presentation of the formal structure of the vocal part of the Empress in view of the whole work, in the context of solo fragments as well as duets or bigger forms, such as quartet.

The vocal part I am examining will be thoroughly analyzed through the analytical-heuristic method applied to the whole soprano vocal part. This approach will enable to obtain a clear view of the complexity of the performative problem faced by the artist who wishes to perform in the stage work. The analytical method will comprise the structural analysis of the melody of the vocal part as well as its dependability on orchestration found in the opera, rich in both sound and colour, forming a basis for the realization of the vocal part. The heuristic method in view of the research thesis will enable to highlight key performative elements related to the vocal part, to the influence of key harmonic and sound foundations as well as to complicated orchestration in the opera „Die Frau ohne Schatten”.

In the dissertation, particularly in the chapter entitled “The analytical-heuristic interpretation of the part of the Empress in the Opera by Richard Strauss “Die Frau ohne Schatten” ” and in the context of the course of the stage work I will present a particular research method, based on the source study of the piano transcription. The analytical-heuristic method consists of a precise description and a formal interpretation of the structure of the Empress’s part in view of the whole stage work. It includes essential elements and factors of the form of a stage work, which affect the very processes of melody, rhythm, colour and sound of the vocal part of the Empress. Through this approach we will obtain a clear picture of the vocal part in the study perspective of vocalism. In terms of scientific description I will offer detailed solutions to many problems of performance in the course of this part, which may contribute towards a new quality performance of this vocal part. The following sections of the vocal part will undergo my analysis by means of the analytical-heuristic method (including solo parts, duets and group scenes):

Act I:

- entrance: bar 49 until bar 63 „Ist mein Liebster dahin” / bar 65 – scene in terzetto: „Den Talisman...”
- bar 68 until bar 87 – duet with Amme – „Amme, um alles” (scenic performance vide from bar 83 until bar 85) / bar 102 until bar 107 – entrance: „Mich schaudert”
- bar 91 until bar 93 – “Willst du um dies Spiegelbild”

Act II:

- bar 23 until bar 32: „Sind so die Menschen”
- bar 32 – „Ach! Wehe! Dass sie sich treffen muessen“
- bar 159 until bar 161: „Sieh, Amme” / bar 163 until bar 164: „Dir Barak”
- bar 178 until bar 190: aria: „Wehe, mein Mann! (vide after 184 until 186)
- bar 221 until bar 223: group scene: „Ich will nicht”

Act III:

- bar 52 until bar 63: „Der Kahn will”
- bar 89 until bar 96: aria: „Aus unsern Taten steigt ein Gericht”

9

- bar 139 until bar 145: aria: „Vater, bist Du” / bar 148 until bar 161: „Jedoch was wird aus ihr?” / bar 151: „Doch weich ich nicht“ – the great monologue of the Empress
- bar 167: „Ich will nicht” / bar 181 until bar 188: „Sind dass die Cherubin” – duet with Emperor
- bar 216 until bar 227: “Chatten zu werfen, beide erwählt” – final quartet

The foundation to this scientific description of the above mentioned problem is the recording of the live spectacle in Wrocław Opera, which will be a subject of formal

analysis, based on the outline of my dissertation. Bearing in mind both monumental form of the stage work and its duration, in view of my thesis I must assume that the recording will not include the whole of the spectacle. For the clarity and emphasis of the problematic issue presented by me, I assume that I may only use particular fragments of the stage work, including soprano parts of the Empress, instead of the full form of the opera.